

РОЗДІЛ 8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 347.822.31:341.221.23

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ТА ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В ЄС

THE ORGANIZATIONALLY – LEGAL MECHANISM OF THE COUNTERACTION TO SMUGGLING OF NARCOTIC SUBSTANCES AND ADULTERATE REMEDIES IN THE EU

Авдєєв О.Р.,

*здобувач кафедри морського та митного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Стаття присвячена висвітленню сучасного організаційно-правового механізму протидії контрабанді наркотичних речовин та фальсифікованих лікарських засобів в ЄС. Проаналізовано основні нормативно-правові акти та визначено організаційні форми наднаціонального співробітництва у сфері протидії цим негативним явищам. Відзначається позитивність досвіду щодо створення спеціалізованих підрозділів у сфері боротьби з контрабандою наркотичних речовин, а також організації протидії обігу фальсифікованих лікарських засобів, що дозволяє досягти низьких показників їх наявності в легальній мережі аптек.

Ключові слова: контрабанда, наркотичні речовини, фальсифіковані лікарські засоби, ЄС, протидія, організаційно-правовий механізм.

Статья посвящена освещению современного организационно-правового механизма противодействия контрабанде наркотических веществ и фальсифицированных лекарственных средств в ЕС. Проанализированы основные нормативно-правовые акты и определены организационные формы наднационального сотрудничества в сфере противодействия этим негативным явлениям. Отмечается позитивность опыта в создании специализированных подразделений в сфере борьбы с контрабандой наркотических веществ, а также организации противодействия обороту фальсифицированных лекарственных средств, что позволяет достичь низких показателей их наличия в легальной сети аптек.

Ключевые слова: контрабанда, наркотические вещества, фальсифицированные лекарственные средства, ЕС, противодействие, организационно-правовой механизм.

The article is dedicated to the elucidation of a modern organizationally – legal mechanism of the counteraction to smuggling of narcotic substances and adulterate remedies in the EU. The main normative legal acts are analyzed and the organizational forms of supranational cooperation in the sphere of the counteraction to these negative phenomena are defined. It is noted the positivity of the experience in creation of the specialized divisions in the sphere of the struggle against smuggling of narcotic substances, and also the organization of the counteraction to a turn of the adulterate remedies that allows achieving the low indicators of their available in a legal network of chemist's shops.

Key words: smuggling, drugs, counterfeit drugs, EU opposition, legal mechanism.

Актуальність теми. Сьогодні проблеми поширення фальсифікованих лікарських засобів (далі – ФЛЗ) і незаконного обігу наркотичних речовин (наркотичних засобів, їх аналогів або прекурсорів) є одними з найактуальніших та привертають підвищену увагу всього міжнародного співтовариства.

Сучасні правознавчі дослідження у сфері протидії контрабанді наркотичних речовин та ФЛЗ зосереджені у наукових розвідках представників трьох галузей правової науки: кримінального права (Н.А. Мирошніченко, В.В. Сташис, В.Я. Тацій та ін.), кримінології (О.М. Джуца, М.П. Селіванов, Д.Ю. Стригун та ін.) та митного права (Є.В. Дюдін, Л.В. Калаянова, О.П. Федотов та ін.). Спеціальні правознавчі дослідження, присвячені протидії контрабанді наркотичних речовин та ФЛЗ в ЄС, були проведені В.В. Косенком, А.В. Биковим, А.П. Мешковським, О.Ю. Потьомкіною, Т.Ю. Ума-

нець та ін. Проте в їхніх дослідженнях не проведено аналіз організаційно-правового механізму протидії контрабанді наркотичних речовин та фальсифікованих лікарських засобів в ЄС, який склався станом на 2015 р., що й обумовило обрання мети цієї статті.

Виклад основного матеріалу. 26 червня був відзначений Міжнародний день боротьби проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу, заснований в 1987 р. ГА ООН на знак вираження своєї рішучості посилювати діяльність і співробітництво для створення міжнародного суспільства вільного від зловживання наркотиками. Наркозлочинність (зокрема, контрабанда наркотичних речовин) є світовою проблемою, в боротьбі з якою об'єднали свої зусилля фактично всі держави світу. В Україні за результатами спільної роботи з протидії каналам контрабанди правоохоронними органами лише протягом 2014 р. вилучено 339,980 кг наркотичних засо-

бів, з них в Україну планувалось ввезти 296,148 кг, а з України – 43,832 кг [1].

Зусилля з протидії фальсифікації лікарських засобів та боротьби з їхньою контрабандою сьогодні здебільшого зосереджуються на регіональному та національному рівнях. Однак Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) ще в 1988, 1991 і 1994 рр. у резолюціях Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (WHA41.16, WHA52.19, WHA47.13) визнає небезпеку, яку представляють ФЛЗ [2, с. 18].

Рада Європи вже більше 60 років займається питаннями підвищення якості лікарських засобів. З відкриттям для приєднання Конвенції MEDICRIME [3] цей напрямок набув нового потенціалу. При запровадженні кримінальної відповідальності за всі види правопорушень, пов'язаних з фальсифікацією медичної продукції та подібними злочинами, пріоритетом визнається охорона здоров'я населення. Через неефективність ФЛЗ затягується лікування, або, розпочавшись занадто пізно із застосуванням оригінальних препаратів, ризикує виявитися марним [4].

Контрабандне переміщення до Євросоюзу ФЛЗ, вироблених за його межами, створює вагому проблему, проте це не єдиний напрямок потрапляння цієї «продукції» на європейські ринки, адже виробництво здійснюється й на теренах співдружності. Нещодавно, 29.04.2015 р., була оприлюднена перша широкомасштабна та детальна доповідь про поточну ситуацію з підробками у ЄС, яка стала результатом роботи Обсерваторії з питань порушень прав інтелектуальної власності (спільний проект двох установ ЄС – Європолу та Бюро з гармонізації на внутрішньому ринку). В доповіді було спеціально зазначено, беручи до уваги поширення ФЛЗ на ринки ЄС, що найбільш проблемною країною в цьому відношенні є Індія. При цьому зазначається про потужні схеми обігу ФЛЗ й у межах ЄС [5]. На думку фахівців Євросоюзу, в цьому регіоні ФЛЗ складають як мінімум 3% фармацевтичного ринку [2, с. 15].

Необхідно зазначити про відмінність між ФЛЗ та контрафактними лікарськими засобами. Фальсифікований лікарський засіб – лікарський засіб, який умисно промаркований неідентично (невідповідно) відомостям (одній або декільком з них) про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарський засіб, умисно підроблений у інший спосіб, і не відповідає відомостям (одній або декільком з них), у тому числі складу, про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України (ст. 1 Закону України від 04.04.1996 р. «Про лікарські засоби»). Таке визначення в цілому узгоджується із визначенням, наданим ВООЗ у 1999 р.: фальсифікований лікарський засіб – це препарат, який навмисно неправильно промаркований щодо справжності та/або походження. Фальсифіковані можуть як оригінальні препарати, так і дженерики. Фальсифіковані препарати можуть містити правильні чи невідповідні компоненти, можуть бути без активних компонентів, з недостатньою кількістю активних компонентів або з

підробленою упаковкою [6, с. 8]. Це останнє визначення об'єднує як фальсифіковані, так й контрафактні лікарські засоби, тобто ті, що випускаються без дозволу патентодержателя (фірми-розробника) [7].

У 2001 р. Комітет міністрів Ради Європи прийняв резолюцію ResAP (2001)2 про роль провізорів у забезпеченні безпеки в сфері охорони здоров'я [8]. Пункт 8 резолюції звертає особливу увагу на небезпеку фальсифікації ліків. Були сформульовані обов'язки держорганів, фармвиробників і аптечних працівників в частині запобігання збуту ФЛЗ. Слідом за цим комітет експертів з фармацевтичних питань, що функціонує в рамках Часткової угоди з соціальних питань і громадському охорони здоров'я, утворив робочу групу для розгляду заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з ФЛЗ. Згодом до цієї роботи приєднався Європейський департамент з якості ліків, що включає програму Європейської Фармакопеї, мережу контрольно-аналітичних лабораторій та інші компоненти.

Парламентська асамблея Ради Європи в Рекомендації 1673(2004) [9], відзначаючи зростання числа випадків підробки товарів на континенті, вказала на небезпеку для здоров'я людей ФЛЗ та деяких інших товарів. У цьому документі підкреслюється необхідність посилення законодавчих та адміністративних заходів з протидії підробкам, інформування споживачів щодо ризиків, пов'язаних з фальсифікованою продукцією, і способів її виявлення.

У вересні 2006 р. Європейський парламент прийняв резолюцію про фальсифіковані медикаменти. Слідом за цим Єврокомісія почала вивчати питання про можливі законодавчі та адміністративні заходи протидії поширенню ФЛЗ. В якості основного напрямку розглядається посилення контролю за операторами ринку, включаючи механізми інспектування [2, с. 22–23].

Наступний правовий документ щодо виробництва та обігу ФЛЗ було прийнято Європейською Комісією в грудні 2008 р., а політичну угоду про його реалізацію в Європі підписано в грудні 2010 р. [10] Після цього 8.06.2011 р. було опубліковано Директиву № 2011/62/EU про протидію фальсифікації лікарських засобів, метою якої є запобігання потрапляння ФЛЗ до легальної мережі. Ця директива набула чинності 1.01.2013 р., після чого усі країни ЄС зобов'язані були привести власне законодавство у відповідність до її вимог, які передбачають необхідність нанесення унікального ідентифікатора виробником на усіх рецептурних препаратах, зареєстрованих в країні [11]. 24.06.2014 р. Європейська комісія затвердила Директивою 699/2014 новий логотип для лікарських засобів, що складається з трьох елементів: піктограма (білий хрест з чотирма зеленими лініями), державний прапор країни, текстова частина, що завжди повинні бути використані разом як одне ціле. Логотип має містити посилання на список, створений відповідним національним органом, всіх легальних Інтернет-аптек або аптек роздрібної торгівлі. Логотипу можна довіряти якщо він безпосередньо перенаправляє на список легальних аптек і роздрібних торговців [12]. До

2017 р. в ЄС планується поетапно реалізувати впровадження автоматизованої системи відстеження обігу лікарських засобів [13].

Україна, географічно перебуваючи на перетині шляхів з Азії до Європи, належить до кола держав, що беруть участь у регіональній (європейській) системі протидії контрабандному переміщенню наркотичних речовин та ФЛЗ. Проблема наркоманії вважається однією з головних загроз безпеці Європи, життю і здоров'ю її громадян. Інтенсивна торгівля між Європою та азіатським континентом, наявність інфраструктури сухопутних, морських і повітряних перевезень значно спрощують постачання наркотиків до європейських країн [14]. ЄС є другим за величиною після США ринком збуту кокаїну, його щорічне ввезення сягає 250 т. У 2004 р. в ЄС було перехоплено 75 т кокаїну, близько 65% з них – в Іспанії та Нідерландах, що свідчить про ключову роль цих країн у наркобізнесі. Тут знаходяться пункти поширення кокаїну до інших держав-членів, його постачання всередині ЄС контролюють колумбійські кримінальні організації за провідної ролі іспанських посередників. Нідерланди відіграють ключову роль в Європі як центр транспортування, зберігання і виробництва та комплектування партій наркотиків різних видів. Дуже часто наркотики перевозяться в спеціальних секретних відділеннях, вбудованих у вантажні контейнери, в яких перевозиться легальний товар. Наприклад, Європол повідомляв про захоплення 400 кг кокаїну, захованих під кавовими зернами, привезеними з Латинської Америки. За певної лібералізації політики європейських держав щодо вживання наркотичних препаратів, переслідування підозрюваних в наркотрафіку повсюдно посилюється, особливо у випадку, коли наркотики поставляються молодим споживачам. Наприклад, продаж заборонених препаратів неповнолітньому в Люксембурзі може спричинити довічне ув'язнення. У Нідерландах покарання за трафік сягає 16 років тюремного ув'язнення [14].

Шенгенська угода 1990 р. [15] містить окрему главу (6) «Наркотичні засоби», в якій передбачено різноманітні заходи організаційного, превентивного і охоронного характеру: створення робочої групи з наркотиків під головуванням Шенгенського виконавчого комітету, нині Ради ЄС (ст. 71); спеціальне спостереження місць, «відомих як пункти обігу наркотиків» (ст. 72); контрольовані поставки наркотичних засобів (ст. 73) як вид слідчої діяльності й особлива форма правової допомоги у кримінальних справах; запровадження спеціального сертифікату для легального переміщення через кордони наркотичних засобів, які необхідні в медичних цілях (ст. 75).

Вперше в європейському регіоні організаційне співробітництво з питань протидії контрабанді наркотичних речовин почало набувати наднаціональних організованих форм у 1971 р. зі створенням за ініціативою тодішнього президента Франції Ж. Помпіду міжурядової **Групи зі співробітництва у боротьбі проти зловживання та незаконного транспортування наркотиків (Pompidou Group, Група**

Помпіду). На момент створення група налічувала сім учасників: Франція, Бельгія, Німеччина, Італія, Люксембург, Нідерланди, Великобританія. Ці держави об'єдналися з єдиною метою: боротьба із наркотрафіком та наркозалежністю [16, с. 45]. У 1980 р. Група увійшла у структуру Ради Європи. Сьогодні Група об'єднує 37 держав-членів [17] та Мексику у якості держави-спостерігача. До неї входить також Європейська комісія.

У своєму розвитку Група Помпіду пройшла три основних етапи: 1) період роботи як міжурядова організація з 1971 по 1979 р.; 2) зміна правового статусу у 1980 р., коли Група почала працювати в рамках Ради Європи, увійшовши до складу Генерального директорату з соціальної єдності; 3) приєднання до групи держав Центральної та Східної Європи, яке почалося з 1999 р., а також держав – не членів Ради Європи, наприклад, США і Канади [16, с. 45]. Відповідно до Резолюції (80) 2 Комітету міністрів Ради Європи «Утворення групи зі співробітництва у боротьбі проти зловживання та незаконного транспортування наркотиків (Група Помпіду)» [18], Група має на меті всебічне вивчення проблеми зловживання та незаконного транспортування наркотиків.

Сьогодні Група діє на підставі документа «Група Помпіду: місія, організація, управління і методи роботи», прийнятого 12.10.2010 р. на Міністерській Конференції Групи. Місія Групи визначена наступним чином: боротьба зі зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом, сприяння розвитку ефективних і науково обґрунтованих стратегій щодо наркотиків в державах-членах [19].

В Україні партнером Групи Помпіду є Державна служба з контролю за наркотиками, яку в 2014 р. було реорганізовано на Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками шляхом злиття з Державною службою з лікарських засобів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [20]. Разом із Групою Помпіду в Україні було реалізовано кілька пілотних проектів, пов'язаних, зокрема, з навчанням педагогів, медиків, юристів, працівників суду, прокуратури, пенітенціарної служби [21].

Група Помпіду здійснює свою діяльність на чотирьох рівнях: 1) на рівні міністрів: один раз на три роки проводить засідання, де обговорюються питання політики, узгоджуються пріоритети і програми роботи; 2) на рівні «постійних кореспондентів» – відповідальних працівників відомств, що займаються координацією боротьби з наркоманією, які збираються один раз на півроку для вирішення питань поточної діяльності здійснення контактів з урядами держав-членів; 3) на рівні експертів – співробітників відомств, фахівців, учених, які беруть участь у робочих групах, семінарах, засіданнях для розгляду технічних питань; 4) на рівні секретаріату – групи співробітників Ради Європи, які стежать за виконанням програми роботи, займаються підготовкою засідань на всіх рівнях і виконують інші адміністративні обов'язки.

Одним з основних напрямків роботи Групи є сприяння співпраці між поліцією та митними органами у боротьбі з контрабандою наркотиків з приділенням особливої уваги аеропортам і портам на внутрішніх водних шляхах. У складі Групи діє «Група Аеропортів», яка нещодавно (16–18 червня 2015 р.) провела у Страсбурзі 30-ту щорічну конференцію взаємодіючих служб з контролю за обігом наркотиків в європейських аеропортах. У засіданні взяли участь 93 представників митних, поліцейських та інших правоохоронних органів з 39 країн і дев'яти міжнародних організацій, які співпрацюють з Групою аеропортів [22].

Група Помпиду брала участь у виробленні ряду угод Ради Європи по боротьбі з незаконним обігом наркотиків, зокрема, Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності [23] та Угоди про морську контрабанду [24]. Нею також створена система взаємодії та обміну інформацією між поліцейськими і митними службами по боротьбі з контрабандою. Фахівцями розробляються методи контролю за річковими і авіаційними перевезеннями вантажів. Система оперативної взаємодії об'єднує служби понад 30 країн, у тому числі 10 країн Центральної та Східної Європи [25, с. 241].

За останні 30 років своєї роботи Група добила-ся вагомих результатів: створила інструменти, які дозволяють реалізувати стратегії боротьби з обігом і зловживанням легальними та нелегальними наркотичними речовинами, а також пов'язаними з ними проблемами і які засновані на даних наукових досліджень, праві, громадській думці і культурних особливості європейських народів. Поряд з цим Група забезпечує існування єдиного форуму в Європі, де всі ці аспекти обговорюються у відкритих дебатах. Це є головною цінністю групи: вона об'єднує політику, практику і науку, а це призводить до нових відкриттів у сфері управління, до виникнення нових ініціатив у сфері наркополітики, виявлення нових рішень старих проблем і їх всебічного обговорення [26].

Крім Групи Помпиду, у сфері протидії контрабанді наркотичних речовин в ЄС діють: Європейська поліцейська служба (Європол); група «Треві»; Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності.

1.12.1989 р. було створено **Європейську комісію по боротьбі з наркотиками (CELAD)**, що складалася з 12 представників держав – членів ЄС. Маастрихтський договір, що набув чинності 1.11.1993 р., ліквідував CELAD та значно змінив структури, що займалися проблемою наркотиків у межах ЄС. Інформація про діяльність цієї Комісії є дуже обмеженою, зважаючи на короткий термін її існування: зазначається лише про її створення та ліквідацію.

Європейська поліцейська служба (Europol, Європол). Створення єдиної поліцейської служби Європейського Союзу було передбачено ще в 1992 р. Маастрихтською угодою. З 3 січня 1994 р. служба існувала в обмеженому вигляді як «Підрозділ Європолу з боротьби з незаконним обігом наркотиків».

У 1998 р. всі країни – члени Євросоюзу ратифікували Конвенцію про Європол, і з 1 липня 1999 р. розпочалася повноцінна робота служби. З 1 січня 2010 р. Європол став Агентством ЄС, що збільшило його можливості, поставивши в той же час під більш суворий контроль Європарламенту.

У своїх щорічних доповідях про боротьбу з організованою злочинністю Європол повідомляє про ліквідацію великих організованих злочинних угруповань, що спеціалізуються на наркотрафіку. Тим не менш, в доповідях не помітно особливого оптимізму з приводу підсумків боротьби з наркобізнесом: навпаки, Європол змушений констатувати, що зусилля Євросоюзу по боротьбі зі споживанням наркотиків і наркотрафіком не привели до значного скорочення числа наркоманів, основні шляхи наркотрафіку все ще не вдається блокувати. Якщо спостерігається зниження споживання героїну та амфетаміну в тій чи іншій державі-члені, то в інших помітний ріст споживання канабісу та кокаїну [14].

У 1976 р. було створено **Групу TREVI (Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale)**, на яку було покладено завдання гармонізації політики держав – членів ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ. З 1989 р. група зобов'язана координувати безпеку зовнішніх кордонів та співробітництва всередині ЄС у боротьбі з незаконним обігом наркотиків.

Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності (The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA) було засновано в 1993 р. у відповідь на загострення наркотичних проблем у Європі і потребу громадськості у необхідності надання об'єктивної, надійної і порівняної інформації про наркотики та наркоманії у всьому ЄС. Центр є агентством ЄС. Завданнями Центру є збір, аналіз та розповсюдження «фактичної, об'єктивної, надійної і порівнянної інформації» з наркотиків і наркоманії, що тим самим показує картину вживання наркотиків на європейському рівні. В основі роботи Центру лежить завдання порівнюваності інформації про наркотичну ситуацію в Європі і розробка методів та інструментів, необхідних для досягнення цієї мети [27].

Головними завданнями Центру є: збір і аналіз існуючих даних; поліпшення методів порівняння даних; поширення даних та інформації; співпраця з інститутами ЄС, міжнародними організаціями та країнами, які не є членами ЄС.

Робота центру структурована за чотирма основними програмами, які полягають в контролі, аналізі та оцінці ситуації з наркотиків; відповіді на запити про ситуацію з наркотиків; про нові види синтетичних наркотиків; національної стратегії та політики ЄС та їх впливу на наркоситуацію. Сфери, які є максимально дослідженими, включають: злочини, пов'язані з наркоманією і наркобізнесом; ринки наркоторгівлі; вживання наркотиків молоддю, їх вплив на позначену групу; соціальні проблеми, пов'язані з наркоїзмом; вивчення нових видів наркотичних засобів та психотропних речовин і тенденцій їх розповсюдження.

У вересні 2007 р. уряди семи країн ЄС – Великобританії, яка виступила ініціатором, Франції, Ірландії, Італії, Нідерландів, Португалії та Іспанії – підписали договір про заснування в Лісабоні **Морського оперативного-аналітичного центру з боротьби з наркотиками (The Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotics, MAOC-N)**. Завдання Центру – поліпшити інформаційне постачання і координувати роботу морської поліції з метою перевірки кораблів, на борту яких, імовірно, маються кокаїн і канабіс. Зоною відповідальності цієї міждержавної структури по боротьбі з наркотрафіком стала велика акваторія від мису Доброї Надії до Норвезького моря. У діяльності Центру беруть участь представники поліцейських, військових, спеціальних антинаркотичних служб країн-учасниць, в ролі спостерігача виступають США [28]. По суті, створення цього Центру стало неформальним прикладом просунутого співробітництва держав-членів, до якого можуть приєднатися й інші країни Євросоюзу.

У вересні 2008 р. був відкритий новий регіональний **Центр боротьби з наркотрафіком в Середземномор'ї (Mediterranean area anti-drug enforcement coordination centre, Centre de Coordination de la Lutte Anti-drogue en Méditerranée, CeCLAD-M)**. Мета створення нової організації – підвищити ефективність боротьби проти наркотрафіку в регіоні і знизити доступність споживання наркотиків; посилити співпрацю між державами Північного і Південного Середземномор'я; поліпшити координацію обміну інформацією в міжнародному масштабі; закласти основи для створення міжнародної мережі по боротьбі з наркотиками [14].

У сфері боротьби із оборотом ФЛЗ у ЄС діють: Європейська агенція з лікарських засобів, Європейський директорат з якості лікарських засобів та охорони здоров'я, національні регуляторні, поліцейські, митні та прикордонні органи.

Європейська агенція з лікарських засобів (European Medicines Agency, EMA) – регуляторний орган ЄС, до компетенції якого входить допуск на ринок лікарських засобів за централізованою процедурі (утворений в 1995 р.). Відповідно до інформації, представленої на офіційному сайті, головне завдання EMA – захист і просування здоров'я населення і тварин за допомогою оцінки та контролю лікарських засобів для людини та використання у ветеринарії [29].

Європейський директорат з якості лікарських засобів та охорони здоров'я (European Directorate for the Quality of Medicines & Healthcare, EDQM) – інститут РЄ, що займається захистом суспільної охорони здоров'я шляхом розробки, підтримки впровадження та контролю застосування стандартів якості для забезпечення безпеки лікарських засобів та їх безпечного застосування. Крім цього, EDQM співпрацює з національними, європейськими та міжнародними організаціями в частині протидії поширенню фальсифікованих лікарських засобів [30].

Висновки. Таким чином, на сьогодні в ЄС складено доволі функціональний організаційно-правовий механізм з протидії контрабанді наркотичних речовин та фальсифікованих лікарських засобів, що враховує різні можливості їх потрапляння до ЄС. Останнім часом з огляду на інтенсифікацію незаконних перевезень наркотичних речовин створено спеціальні підрозділи, що спеціалізуються на протидії контрабанді в окремих – морських, повітряних – пунктах пропуску через кордони ЄС. Таку практику слід визнати, зважаючи на результати роботи відповідних підрозділів, доволі вдалою та такою, що може надати певний досвід іншим країнам. Протидія обігу фальсифікованих лікарських засобів представлена значною нормативно-правовою базою та організується як на рівні товариства, так й на рівні окремих держав, що дозволяє досягти доволі низьких порівняно з більшістю держав світу показників наявності в легальній мережі аптек фальсифікованих лікарських засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головні події [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.narko.gov.ua>.
2. Косенко В.В. Фальсифицированные лекарства – глобальная проблема / В.В. Косенко, А.В. Быков, А.П. Мешковский // Вестник Росздравнадзора. – 2009. – № 3. – Ст. 14–26.
3. Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я від 28.10.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 50. – Ст. 1954.
4. Конвенция MEDICRIME как инструмент в борьбе с фальсификатом– [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/103639>.
5. У ЄС зростає кількість підробок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pakharenko.com/u-yes-zrostaye-kilkist-pidrobok/>.
6. Department of essential drugs and other medicines. Guidelines for the development of measures to combat counterfeit drugs. – Geneva, Switzerland: World Health Organization, 1999. WHO/ EDM/QSM/99.1. – 60 p. – P. 8.
7. Підробка ліків = фальсифікація проблеми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : gazeta.dt.ua/HEALTH/pidrobka_likiv_falsifikatsiya_problemi.html.
8. Resolution ResAP (2001)2 concerning the pharmacist's role in the framework of health security, adopted by the Committee of Ministers on 21 March 2001 at the 746th meeting of the Ministers' Deputies [Electronic resource]. – Mode of access : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=193721>.
9. Рекомендация 1673 (2004) Контрафактная продукция: проблемы и решения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/%5BRussian_documents%5D/%5B2004%5D/%5B0slo_2004%5D/Rec1673_rus.asp.
10. Фальсифицированная и контрафактная продукция — поиск путей противодействия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/239466>.
11. Держлікслужба розробляє проект документу, яким передбачатиметься запровадження спеціального маркування лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/188527>.
12. ЄС впровадило нові перешкоди для фальсифікату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agency-lawmed.org/yes-vprovadylo-novi-pereshkody-dlya-falsyfikatu/>.

13. В Україні впроваджується перша черга автоматизованої системи з відстеження ліків в обігу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=246775918&cat_id=244277212.
14. Потемкина О.Ю. Антинаркотическая политика Европейского Союза / О.Ю. Потемкина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.alleuropa.mgimo.ru/antinarkoticheskaya-politika-evropeyskogo-soiuza>.
15. Договір 1990 р. про реалізацію Шенгенської угоди між урядами країн Економічного Союзу Бенілюкс, ФРН та Французькою Республікою від 14 червня 1985 р. про поступове скасування прикордонного контролю на спільних кордонах з 19 червня 1990 р., включаючи заяви про переслідування злочинців відповідно до статті 41 п. 9 Угоди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/987_005/print1436014397826444.
16. Кузнецов И. Сотрудничество государств в борьбе с наркоманией в рамках Совета Европы / И. Кузнецов // Обозреватель. – 2007. – 10. – Ст. 44–52.
17. Офіційний сайт Групи Помпиду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/DG3/Pompidou/AboutUs/MemberStates/default_en.asp.
18. Резолюція (80) 2 Комітету міністрів Ради Європи «Утворення групи з співробітництва у боротьбі проти зловживання та незаконного транспортування наркотиків (Група Помпиду)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_696/print1435241630008791.
19. The Pompidou Group: Mission, organization, governance & working methods [Electronic resource]. – Mode of access : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1710407>.
20. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 74. – Ст. 2105.
21. Група Помпиду Ради Європи і Україна: кроки до інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://arau.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=320:2011-06-23-3&catid=7:news&Itemid=12.
22. Представители Государственного таможенного комитета Республики Беларусь приняли участие в заседании «Группы Помпиду» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://airport.by/news/709>.
23. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, Strasbourg, 8.XI.1990 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/141.htm>.
24. Угода про незаконний обіг на морі, укладена на виконання статті 17 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин (ETS N 156) від 31.01.1995 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 84. – Ст. 3122.
25. Уманец Т.Ю. Группа Помпиду – специализированный орган Совета Европы по борьбе с незаконным оборотом наркотических средств: основные задачи, инструменты и мероприятия / Т.Ю. Уманец // Митна справа. – 2012. – № 3. – Ч. 2. – Кн. 2. – Ст. 237–242.
26. Summary of results and achievements of the Pompidou Group between 2007 and 2010 [Электронный документ]. – Режим доступа : [https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=P-PG/MinConf\(2010\)2&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=DG3-Pompidou&BackColorInternet=DF3988&BackColorIntranet=DF3988&BackColorLogged=CCCCC](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=P-PG/MinConf(2010)2&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=DG3-Pompidou&BackColorInternet=DF3988&BackColorIntranet=DF3988&BackColorLogged=CCCCC).
27. The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.emcdda.europa.eu/about>.
28. The Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotics (MAOC-N) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.maoc.eu>.
29. The European Medicines Agency [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/about_us/general/general_content_000235.jsp&mid=
30. European Directorate for the Quality of Medicines & Healthcare [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.edqm.eu/en/EDQM-mission-values-604.html>.

УДК 343.24:340.132 (477)

ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ БІЛЬШ М'ЯКОГО ПОКАРАННЯ, НІЖ ПЕРЕДБАЧЕНО ЗАКОНОМ (НА ПІДСТАВІ МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

PROBLEMS PURPOSE Milder PUNISHMENT THAN ENVISAGED BY LAW (BASED ON CASE LAW)

Бабанли Р.Ш.,

*кандидат юридичних наук,
начальник науково-експертного управління
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ*

У статті на підставі матеріалів судової практики досліджуються аспекти застосування ст. 69 КК в частині вирішення питання оцінки фактичних підстав призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, а також обсягу, на який знижується покарання відповідно до положень цієї статті. За результатами проведеного дослідження судової практики щодо застосування ст. 69 КК автор приходиться до висновку про те, що судами не у всіх випадках враховується винятковість правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Зокрема, це виявляється у застосуванні аналізованої статті за обставин, які за своєю правовою природою не знижують ступінь суспільної небезпечності діяння, або при існуванні факторів, які негативно характеризують злочин чи осіб злочинців, та які, навіть за наявності обставин, які пом'якшують покарання, виключають можливість реалізації положень ч. 1 ст. 69 КК.

Ключові слова: покарання, призначення покарання, призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, санкція статті, межі покарання.